

Χάρης Σαββόπουλος
Υπνοβάτες.
Ένα έργο σε τρεις ενότητες.

Από τα χρόνια του Μπωντλιέρ, συγκεκριμένα από την εποχή που δημοσίευσε τα κριτικά του δοκίμια, έχει κατατεθεί μια αντίληψη κριτικής προσέγγισης του έργου τέχνης βασισμένης στα μέσα αναπαράστασης, γραμμή, χρώμα, ήχος κ.τ.λ. Τα οποία όμως δεν ερμηνεύονται σαν στοιχεία που απλά εξυπηρετούν την αναπαράσταση αλλά προάγονται καθεαυτά σε αισθητικά αντικείμενα.

Ο κύριος εισηγητής, επαναφοράς της θέσης του Μπωντλιέρ, ο Αντόρνο, υπενθύμιζε πολύ συχνά μάλιστα, ότι τίποτα δεν είναι αυτονόητο σε ότι αφορά στην τέχνη, υποβάλλοντας την ιδέα ότι θα πρέπει συνεχώς να τίθεται το κατάλληλο πλαίσιο προσέγγισης του συγκεκριμένου έργου τέχνης.

Είναι λοιπόν προφανές ότι, τίποτε πλέον δεν είναι αυτονόητο για ότι αφορά την τέχνη, είτε ως αυτή καθεαυτή είτε ακόμη με τον τρόπο με τον οποίο συμβαίνει και υπάρχει.

Από την άλλη πλευρά, ξεφυλλίζοντας τις γνωστές θέσεις του Μπωντριγιάρ για την ιστορία και την κοινωνία, θα σταθούμε στην εύστοχη επισήμανση ότι, η κοινωνία έχει μυθριδατιστεί (εθισμός μέχρι ανοσίας) από την πληροφόρηση, ώστε ουδετεροποιείται η έννοια του παρόντος χρόνου και λειτουργεί σε μια τεράστια οθόνη απορρόφησης. Οι τεχνικοί της πληροφόρησης “μόλυναν” τη σχέση αιτίου και αποτελέσματος, τη σχέση ανάμεσα στο αντικείμενο και το υποκείμενο, με μια μορφή αρχής που είναι η απόλυτη αβεβαιότητα σε σχέση με την αλήθεια ή την καθαυτήν πραγματικότητα. Η υψηλή πιστότητα της εικόνας, η αμεσότητα που καταργεί την απόσταση ανάμεσα στον πομπό και το δέκτη προκαλεί αμφιβολία.

Ανάλογα φαινόμενα παρατηρούνται και σε άλλους τομείς, όπως για παράδειγμα στην επιστήμη, όπου στοιχειώνει και χάνει το αντικείμενό της μέσα στον εξεζητημένο πειραματισμό, φυσικά και το χώρο της τέχνης που τα τεχνικά μέσα αναπαράστασης του καλλιτεχνικού αντικείμενου, η εξεζητημένη τελειότητα, η υπερβολική αναφορά, λειτουργούν συχνά σαν κατασταλτικά μέσα στην αμεσότητα που απαιτεί η σχέση μας με το έργο τέχνης.

Ο Σταύρος Παναγιωτάκης, επέλεξε να κινηθεί εκτός των ορίων αντίληψης του γραμμικού χρόνου συγκεκριμένα στο α-χρόνο πλαίσιο ενός ονείρου.

Η φόρμα, η κίνηση, το χρώμα, ο χώρος, ο χρόνος συντάσσονται πέρα από την έννοια του παρόντος και της πραγματικότητας. Εκεί που ο υπερβατικός χωροχρόνος της υπνοβασίας δεν είναι βιωμένος ως ουσία, παρά μόνο η πραγματοποίηση της επιθυμίας.

Σε χωροχρόνο που υπάρχει ως μνήμη με διαφορετικό τρόπο. Και η εικόνα που προτείνει και προσπαθεί να υποστηρίξει αυτήν την πραγματικότητα αναφέρεται σε εικαστικές γλώσσες που προσπερνούν την αναπαράσταση και εστιάζουν στην καταγραφή. Οι μορφές υπάρχουν μέσα στο περιβάλλον περίγραμμα έτσι ώστε ο χώρος είναι υπαινικτικός και το χρώμα αποκλειστικά αναφορικό. Παρόμοια με τις τεχνικές καταγραφής ονείρων που βλέπουμε στις εικόνες πολλών πρωτόγονων κοινωνιών. Πεπλατυσμένα σώματα, υπερμεγέθη άκρα και επιμήκη σώματα που ακροβατούν αφύσικα, σαν σε όνειρο, έξω και πέρα από κάθε σχέση αιτίου και αποτελέσματος.

Αντίστοιχες παρατηρήσεις μπορεί γίνουν και στη δεύτερη ενότητα των Προσώπων, στα οποία το περίγραμμα είναι, στις περισσότερες περιπτώσεις, ο στίβος εικαστικών

τεχνικών δοκιμών και πειραματισμών. Το περίγραμμα του προσώπου περιορίζει τις διαδρομές γραμμών και χρωμάτων, επικολλήσεων, χρωματικών αναλύσεων και χειρονομιών, καταγεγραμμένων ως αποστροφές εικαστικών συστημάτων επικοινωνίας που συδέουν τις επικολλήσεις με τη χειρονομία, το σχέδιο με την έτοιμη εικόνα κ.τ.λ.

Στην τρίτη ενότητα των έργων του, ο καλλιτέχνης, προτείνει με αναλυτικό τρόπο την κατάληψη του ιστορικού χώρου, στον οποίο συμπυκνώνονται μνήμες, ήθη, διαδικασίες. Με λιτή και σύγχρονη γλώσσα, αναπτύσσει ένα ντεκουπαρισμένο πτερόμορφο μοτίβο, συνθέτει και ανασυνθέτει μορφές έτσι ώστε να περιγράψουν, την πανάρχαια δίψα της ανάληψης του ανθρώπου, συντονισμένες με σκηνικές λύσεις.

Ο Παναγιωτάκης, αποφεύγει τον απ'ευθείας διάλογο με τον ιστορικό χώρο, σεβόμενος ωστόσο την ιδιαίτερη μορφολογική και πολιτισμική του φόρτιση, ενθέτει το έργο του έτσι ώστε να προκύπτουν έργα-τόποι και ο θεατής να οδηγείται συμπερασματικά από έργο σε έργο καταλήγοντας τελικά να έχει ανασυστήσει ένα δικό του εικαστικό περιβάλλον μέσα στο περιβάλλον του ιστορικού μνημείου. Δεν είναι, σε τελική ανάλυση, άλλο από την προσπάθεια να επιβάλλει την αξίωση της επικοινωνιακής δράσης όπως και στις προηγούμενες ενότητες του. Αυτή τη φορά με ένα διαφορετικό μοντέλο αισθητικής εμπειρίας.

Θεσσαλονίκη, Ιανουάριος 2012

Χάρης Σαββόπουλος
Κριτικός & Ιστορικός Τέχνης.